

YHTEISKUNNALLISIA KYSYMYKSIÄ

26

HANNES GEBHARD

OSUUSTOIMINTA

PIENVILJELIJÄIN AMMATTITAIIDON
KOHOTTAJA

PELLERVON
ARKISTO

892420-3

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

OSUUSTOIMINTA
PIENVILJELIJÄIN AMMATTITAIIDON
KOHOTTAJA.

KIRJOITTANUT

HANNES GEBHARD

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

KUOPIOSSA 1906

OSAKEYHTIÖ KUOPION UUDESSA KIRJAPAINOSSA

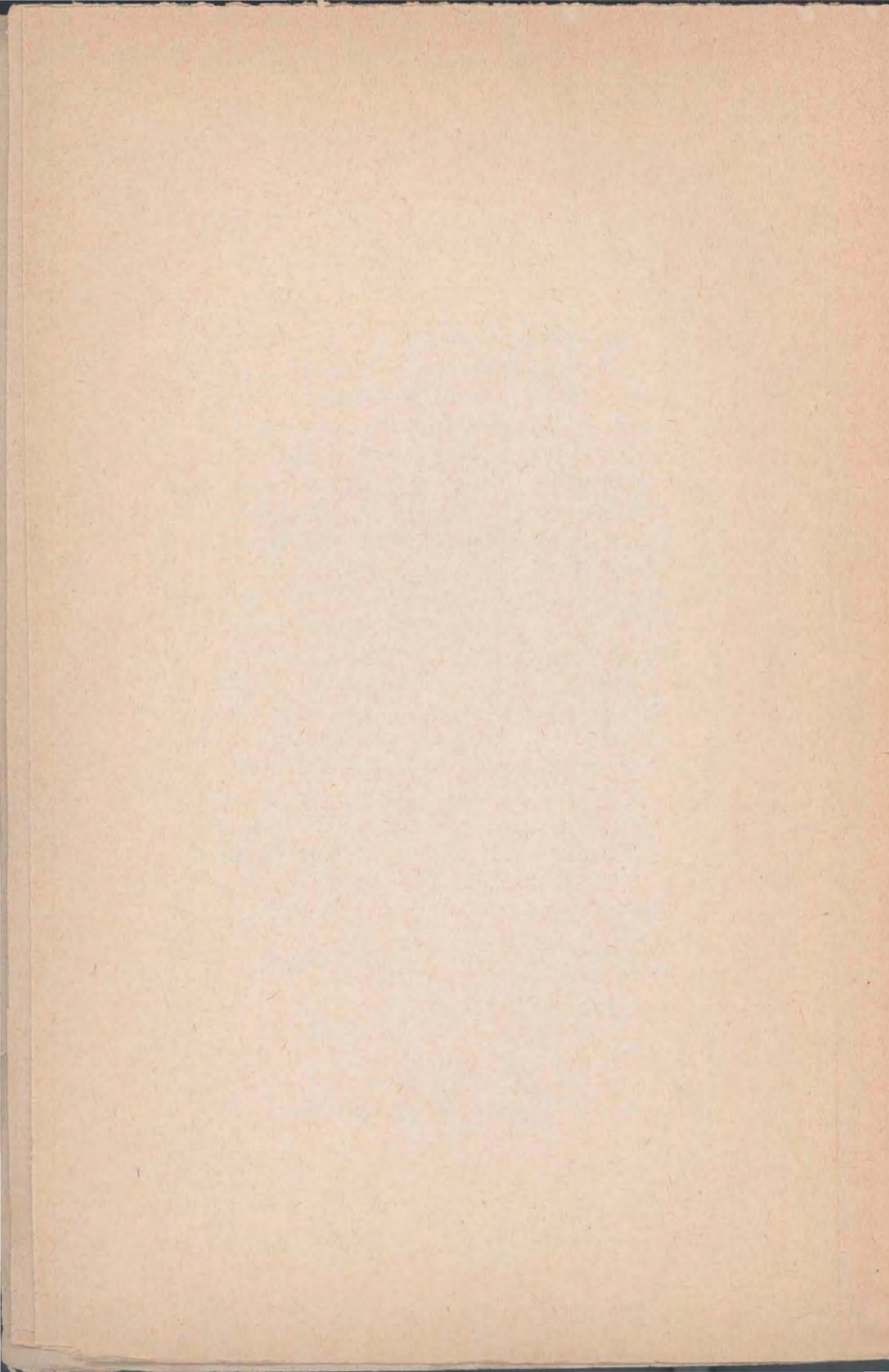
Kuopion näyttelyn Keskuskomitea valitsi Pellervo-Seuran Johtokunnan ehdotuksesta yhdeksi esitelmä aineeksi mainitussa näyttelyssä seuraavan: „Osuustoiminta tehokas keino pienviljelijäin ammattitaidon kohottamiseksi“, ja uskoi esitelmän pitämisen allekirjoittaneelle. Sitä varten toimeenpanemastani tiedustelusta osuusmeijerien ja osuuskassojen vaikutuksen selvittämiseksi on seuraava kirjanen syntynyt, joka pituutensa vuoksi ainoastaan osittain voitiin esittää mainitussa tilaisuudessa 8 p. elokunta 1906.

Tämäntapaista tutkimusta, jonka sekä Pellervo-Seuran Johtokunta että Kuopion näyttelyn Keskuskomitea katsoivat meillä tarpeelliseksi, ei ole tietääkseni missään muualla tehty. Mutta muualla ei olekaan, mikäli minä tunnen, ainakaan ammattilehdessä ja ammattimiesten puolelta epäilty osuustoiminnan merkitystä tässä suhteessa, kuten meillä tapahtui kiivaassa sanakiistassa „Maamies“-lehdessä v. 1903.

Kiitollisuudella muistelen kaikkia niitä osuusmeijerien ja osuuskassojen johtomiehiä, jotka, hyväntahtoisesti vastaamalla kyselyyni, ovat kantaneet kortensa tähän yhteiseen kekkoon.

Helsingissä lokakuulla 1906.

Tekijä.

Ennenkuin ryhdyn varsinaiseen aineeseemme, olen katsonut tarpeelliseksi vastata kysymykseen

Mitä on maanviljelijäin osuustoiminta?

Alussa Pellervo-Seuran elämää luultiin jokseenkin yleisesti ja vielä nytkin näkyy se käsitys elävän, että maanviljelijäin osuustoiminta ei ole muuta kuin *pelkkää agronomiaa*, maanviljelystekniikkaa, ehkäpä hie-
man tavallista aatteellisempaa. Tästä harhaluulosta on peräisin muutamia asialle ja Suomen maanviljelykselle ikäviä erehdyksiä. Niinpä esimerkiksi kun osuustoiminta-asiaan perehtymättömät henkilöt ovat laati-
neet sääntöjä osuuskunnille tai omin päin muuttelleet Pellervon mallisääntöjä, niin ovat nyt jo muuttamat osuuskunnat saaneet siitä kärsiä. Samaten ei ole asiaa edistetty sillä että siihen kerrassaan perehtymättömät ovat lähteneet julkisuudessa siitä mielipiteitään esittämään.

Vähitellen on kuitenkin alkanut yhä useammalle selvetä, että osuustoiminta itse asiassa onkin jotakin muuta kuin agronomiaa: On huomattu ensiksikin, että se on *juridiikkaa*, lainoppia. Mutta tämäkin havainto on aivan nuori. Esimerkkinä pyydän saada mainita, että kun 3 vuotta sitten ajateltiin ottaa lakimies vakinaisesti Pellervo-Seuran sihteeriksi, niin tultiin vakavasti siitä varoittamaan, koska muka juristi ei voisi Pellervon työalaan perehtyä. Kumminkin sellainen otet-

tiin ja on hän näinä vuosina tullut seuralle niin välttämättömäksi, että luultavasti jokaisen asiaanperehtyneen täytyy jo tunnustaa, että Pellervo ei mitenkään voisi tulla ilman juristia toimeen. Eikä ainoastaan Pellervo ole vaatinut hänen työvoimiaan, vaan myöskin kaikki osuustoiminnalliset keskusliikkeet. Senpä vuoksi onkin Pellervon täytynyt alituisesti käyttää avukseen muitakin lakimiehiä.

Mutta kun oli taas joku vuosi kulunut ja Suomen nuori osuustoimintaliike edelleen kehittynyt, niin kävi pian selville, että osuustoiminta ei ollut ainoastaan »juriidista agronomiaa», vielä vähemmin pelkkää agronomiaa, vaan vielä jotakin muuta: Huomattiin, ettei osuustoiminnassa tultu toimeen ilman *liikemiehen* ammattitietoja ja *kauppa-ymmärrystä*. Tämä kävi esille ei ainoastaan keskusliikkeitä järjestettäessä ja mallisääntöjä uudestaan laadittaessa, vaan myöskin, kun piti laatia osuuskunnille sopivat kirjanpitojärjestelmät ja opettaa niiden hoitajille kirjanpitotaito. Kävi siis välttämättömäksi ottaa Pellervon palvelukseen useita liikemiessivistyksenkin saaneita henkilöitä.

Maanviljelijäin osuustoiminta ei siis ole agronomiaa, kuten oli alussa luultu, vaan *affääriä*, eli tarkemmin: se on *lainopillisesti ja kauppaopillisesti järjestettyä maanviljelijäin yhteistaloutta*.

Mutta vaikka se siis ei olekaan agronomiaa, niin se kumminkin on tätä niin lähellä, että esim. ei yksikään maanviljelijäin osuustoiminnallisista keskusliikkeistä yhtä vähän kuin Pellervo-Seurakaan voi tulla hyvin toimeen ilman agronomeja. Esimerkkinä mainittakoon, että Pellervon laatimien mallisääntöjen ja osuuskuntain johtomiesten ohjesääntöjen laatimisessa tai ainakin tarkastamisessa on käytetty sekä agronomien että liikemiesten ja lakimiesten apua.

Ja toinen, vielä selvempi merkki siitä, että maanviljelijäin osuustoiminta on hyvin lähellä agronomiaa on se, että se vaikuttaa niin perinpohjin maanviljelystekniikkaan, että se toisin sanoen on *»tehokas keino pienviljelijäin ammattitaidon kohottamiseksi»*.

Tämä mielestäni erinomaisella selvyydellä käypi esille seuraavista kahdesta pikku kertomuksesta, jotka koskevat

munanmyyntiä.

Pellervon ensimmäisinä vuosina kävi luonani eräs neiti, joka oli ikänsä elänyt Helsingissä yksinomaa kaunokirjallisissa ja kasvatuserillisissä harrastuksissa, mutta äskettäin muuttanut maalle asumaan. Siellä hän oli m. m. ravennut ostamaan munia muutamilta köyhiltä naapuri-muijilta ensiksi omiksi tarpeikseen, sitten sukulaisilleen ja tuttavilleen Helsingissä; vähitellen hän oli järjestänyt tämän kaupan niin paljon kuin mahdollista osuustoiminnalliseksi ja munia alkoi löytyä enemmän ja enemmän seudulta, josta ei ennen oltu myyty paljo ollenkaan. Tämän ohella alkoi muija toisensa perästä tulla neidin luokse kysymään, miten kanoja olisi ruokittava, jotta ne munisivat enemmän. Tämä johti hänet tilaamaan heille Pellervo-lehden kullekin ynnä varsinaista kananhoitokirjallisuutta itselleen, jotta voisi olla heille oppaana. Ja sen jälkeen alkoi järkipäinen kananhoito edistyä aivan itsestään. — Olisin voinut ottaa paljoa suuremmoisemman esimerkin Sippolasta, missä sikäläinen Martta-yhdistyksen haaraosasto Rouva Alma Forsténin tarmokkaalla ja asian- tuntevalla johdolla on saanut munanmyynnin kehityksi niin suureksi, että sieltä joka viikko lähetetään

noin 3—5,000 munaa markkinoille sekä samalla kananhoidon lyhyessä ajassa monessa suhteessa jo mallikelpoiseksi. — Mutta tahallani valitsin tuon vaatimattomamman kertomuksen, osoittaakseni miten kananhoitoon perehtymättöminkin voipi, *järjestämällä munanmyynnin*, saada alulle kananhoidon *parantamisharrastuksen* ja kestävä *halun* sellaisissakin, joissa sitä vähimmin olisi odottanut.

Hyvä munanmenekki saapi näet kananhoitajat ruokkimaan kanansa entistä paremmin, asettamaan kanansa varhain muniviksi sekä hankkimaan parempirotuksia kanoja.

Tämän kertomuksen rinnalle pyydän nyt saada esittää seuraavan:

Viime kevännä tuli yksi Satakunnan maatalouden johtavia miehiä Pellervon Toimistoon huolissaan siitä, että se suuri työ, minkä Suomen Siipikarjanhoitoyhdistys, jonka pesäpaikka oli juuri hänen naapuruudessaan, oli tehnyt toista kymmentä vuotta ja jonka kautta se lopulta todellakin oli saanut järkiperäisen kananhoidon leviämään hänen kunnassaan, että kaikki tämä työ viime aikoina oli ruvennut taantumaan ja että sen tulokset varmasti tulisivat pian haihtumaan siitä syystä, että kananhoitajat eivät saaneet muniansa kelpohinnasta kaupaksi. Ainoana pelastuksena järkiperäisen kananhoidon pysyttämiseksi ja edelleen kehittämiseksi piti hän sitä, että nopeasti saataisiin munanmyyntiosuuskuntia syntymään kuntiin ja näille varma ja säännöllinen menekki. Tämän johdosta ovat satakuntalaiset nyt ryhtyneet tarmokkaasti ajamaan munanmyyntiosuuskuntain perustamista.

Arvoisat kuulijani!

Eikö esitelmäni oikeastaan jo voisikin päättyä tähän?

Sillä alkäämme luulko, että tämä on yksistään suomalaisten osuustoimintamiesten kokemus. Se on päinvastoin aivan yleinen. Siitä tässä yksi esimerkki. Muutamia päiviä ennenkuin läksin tähän kokoukseen, luin kertomusta eräästä Saksan suuren Maanviljelys-seuran toimeenpanemasta joukkomatkestuksesta Tanskan ja Ruotsin maanviljelystä tutkimaan, joka tehtiin viime kesänä. Kertomuksessa m. m. esitetään, miten Tanskalaiset maanviljelijät olivat lähettäneet munia ulkomaille v. 1896 noin 12:n miljoonan markan arvosta, v. 1900 noin 23:n miljoonan ja v. 1903 noin 41:n miljoonan edestä, siis melkein kaksi kertaa suuremmasta arvosta kuin mihin Suomen voinvienti samana vuonna nousi!

Sen jälkeen kertomuksessa esitetään, miten Englannissa venäläisistä munista v. 1903 maksettiin keskimäärin noin 5,8 Suomen penniä kappaleelta ja saksalaisista noin 6,7, mutta tanskalaisista ei vähempää kuin 8,9 penniä.

Ja sitten kertomus jatkuu seuraavin sanoin:

»Näitä lukuja katsellessa tunkeutuu ehdottomasti esille kysymys, mistä syystä tanskalaiset munat saavat noin korkean hinnan. *Myöskin tässä on jälleen osuustoiminnallinen järjestäytyminen tämän ilmiön pääsyyinä, eivätkä mitkään erityiset huolenpidot kananhoidon parantamiseksi.*»

Näin selittää saksalainen.

Älkäämme me myöskään luulko, että munanmyynti yksin tällaisia vaikuttaa.

Samaten kuin munanmyynti on omiansa kaikkialla, missä se järjestyy osuustoiminnallisesti, edistämään kananhoitoa, samaten myöskin

viljanmyyntiosuuskunnat

ovat tehokkaita viljanjalostamisen edistäjiä. Siitä ollaan aivan selvillä yltympäri Saksaa, missä sellaisia on syntynyt viimeisillä vuosikymmenillä. Tämä jalostus ei tosin lähde yhdestä jyvistä, tai muutamista, mitä tapaa toisilla tahoilla on pidetty ainoana oikeana. Se on joukkojalostusta. Tavallisesti tämä tapahtuu ensiksi siten, että osuustoiminnalliseen myyntiin yhtyneet maanviljelijät aluksi vain *puhdistavat ja lajittelevat* yhteisesti tarjoomansa tavaran entistä tarkemmin, sitä varten hankkimillaan yhteisillä etevillä koneilla. Mutta siitä kehitys nopeasti viepi edemmä. Pian sovietaan siitä, että kaikki käyttävät *samaa* kunnollisesti puhdistettua ja lajiteltua ja tasaisesti itävää *siementä*. Ja vieläkin pitemmälle mennään: osuuskunta voipi velvoittaa kaikkia jäseniään muokkaamaan ja lannoittamaan maansa yhtäläisesti, kylvämään ja korjaamaan samaan aikaan j. n. e. Tällä tavalla ovat muutamat viljamarkkinoilla kuuluisaksi tulleet Saksan kaura- ja ohralajit jalostetut. Ja tähän päämäärään pyrkii Pellerovokin johtamaan osuustoiminnallista viljanmyyntiä sitä varten toimittamansa käsikirjan kautta.

Samaten kuin osuustoiminnallinen munanmyynti ja viljanmyynti, samaten vaikuttaa myyntiosuuskunta kaikilla maanviljelystuotteiden aloilla pieniviljelijäin ammattitaidon kohottamiseksi.

Enemmän kuin mitkään muut, ovat meillä Suomessa toistaiseksi, kuten yleisesti tunnetaan,

osuusmeijerit

olleet omiansa sitä tekemään. Tämän tuntevat jo useimmat tässä näytellyssä kävijät maanviljelijät omasta

kokemuksestaankin, niin että sitä ei ole tarvis tässä heille todistella. En siis sen vuoksi ole tätä esitelmää varten vaivannut osuusmeijereitämme antamaan numerotietoja tästä asiasta, vaan jotta me saisimme nähdä, missä määrin ja millä eri aloilla niitten vaikutusta jo voipi havaita, sekä jotta asia tulisi selväksi niillekin, jotka sitä eivät kokemuksestaan tunne.

Kuten sanoin olen kääntynyt erityisellä kysymyslehdellä osuusmeijeriemme puoleen, pyytäen heitä numerotiedoilla ilmoittamaan, mihin parannuksiin maanviljelyksen ja karjanhoidon alalla meijerin jäsenet ovat ryhtyneet osuuskunnan aiheuttamina ja sen vaikutuksesta. Kaava lähetettiin muistaakseni ainakin noin 150:lle osuusmeijerille, mutta ainoastaan 40 vastasi siihen; näistäkin vastauksista monet olivat niin vaillinaisia, että olen voinut käyttää ainoastaan 31:n meijerin tietoja. Kustakin eri parannuksesta pyysin ilmoittamaan: kuinka moni jäsen on sen tehnyt? sekä kuinka moni heistä on samaa tehnyt jo ennen meijerin perustamista? ynnä vielä kaikeksi varmuudeksi: onko edistyminen luettava meijerin ansioksi? Ja pyyntökirjeessä erityisesti teroitettiin mieleen, että »vastaukset olisivat annettavat tunnollisesti, mitenkään liioittelematta, sekä ainoastaan siitä, mikä todella on tehty tai tekeillä, eikä siitä, mitä aiotaan tehdä.»

Siinä yleiskatsauksessa, jonka saamistani vastauksista olen laatinut ja tässä tulen esittämään, olen tietysti jättänyt huomioon ottamatta ne tiedot, joitten jälkeen on merkitty, että edistyminen ei ole luettava meijerin ansioksi. Mutta jotta minua ei voitaisi syyttää liioittelemisesta, olen lisäksi vielä jättänyt huomioon ottamatta kaikki nekin maanviljelyksensä parantajat, joista on ilmoitettu, että he olivat jo ryhtyneet siihen ennen meijerin perustamista, vaikka-

kin meijeri on saanut heitä tekemään sitä entistä suuremmassa määrässä ja vaikka tämä edistyminen on merkitty meijerin vaikutuksesta lähteneeksi. Kun esimerkiksi joku meijeri on ilmoittanut, että sen jäsenistä 45 on ryhtynyt ostolantoja käyttämään, ja niistä 40 on sitä jo vähäisessä määrässä tehnyt ennenkin, mutta meijerin perustamisen jälkeen ja sen vaikutuksesta entistä suuremmassa määrässä, niin olen merkinnyt alempana olevaan katsaukseen ainoastaan 5 ja jättänyt nuo 40 aivan huomioon ottamatta. Tällä tavalla tulomme siis näkemään ainoastaan ne *alotteet maanviljelyksen parantamiseksi*, joihin meijerit ovat antaneet aihetta.

Vielä on alempana olevia lukuja melkoisesti pienentänyt se seikka, että 12:sta meijeristä ei ole annettu vastauksia numeroissa, kuten pyydettiin, vaan ainoastaan ylimalkaisin sanoin: »on», »yleistä», »kaikki jäsenet», »hyvin edistynyt», »suuressa määrässä», taikka sitten »harvat», »vähän», »ei juuri» j. n. e.

* * *

Ensimmäinen parannus ammattitavoissa, johon meijeri luonnollisesti pyrkii saamaan jäsenensä, on heidän *karjanhoitonsa ja maidonpitelynsä* alalla. Senpä vuoksi onkin tilastotiedoissani suurimmat luvut juuri näihin kysymyksiin saatu.

Väkirehujen käytäntöön ottamisesta osuusmeijerin antaman aiheen johdosta on kaikkiaan 18 meijeriä ilmoittanut, että niiden piirissä *leseet tai muut rehujauhot* ovat tulleet käytäntöön ja 7:ssä meijeripiirissä on vielä sen lisäksi ryhdytty muitakin ostettuja väkirehuja syöttämään karjalle. Leseitten ja rehujauhojen käytämisestä on 11 meijeriä antanut numerotietoja, joista

näemme, että niissä kaikkiaan 1389 maanviljelijää on ryhtynyt tähän karjansa ruokkimistapaan. Pienin määrä oli ainoastaan 2, suurin 300.

Uudenaikaisten maito-astioitten tai separaattorien ostamiseen on ryhdytty 19:ssä meijeripiirissä; 11 meijeriä on tästä antanut numerotietoja, jotka ilmaisevat, että niiden piirissä on kaikkiaan 1190 maanviljelijää katsonut etujensa mukaiseksi sellaisten hankinnan. Pienin määrä oli 7, suurin, Iisalmen osuusmeijerissä, 350.

Erittäin suurimerkityksisenä on pidettävä *navetan rakentamista tai uudelleen sisustamista järkipärisemälle kannalle*. Tähän verrattain suuria uhrauksia vaativaan parannuspuuhaan on antauduttu 19:n meijerin alueella. Numerotietoja on 12:sta meijeristä, joissa 425 jäsentä on siihen ryhtynyt. Useimmissa vasta joku harva, mutta Iisalmen meijerissä 120 ja Kauvatsan osuusmeijerissä (Turun ja Porin l.) 100.

Parannusten aikaansaamiseksi tässä kohden käyvät »pihattsyynimiehet» eli karjanhoidon tarkastajat kunkin vuoden alussa jokikisen *Kiikalan* (Turun ja Porin l.) osuusmeijerijäsenen navetassa.

Seuraava aste, johon meijeri tavallisesti saapi jäsenensä, on pyrkimys *karjarotunsa* parantamiseen.

Kysymykseen, onko pyritty *ostamaan entistä parempaa karjaa*, on annettu myöntävä vastaus 14:sta piiristä. Useat niistä ovat antaneet vain ylimalkaisia vastauksia kirjeessä, että »meijeri on suuresti vaikuttanut sekä karjanjalostamiseen että sen hoidon parantamiseen». Numerotietoja tästä asiasta näkyy olleen vaikea antaa. Ainoastaan parista kannattaa mainita: *Tervon* osuusmeijeristä Karttulassa Kuopion lääniä ilmoitetaan, että yli 200 jäsentä on hankkinut itselleen parempia sekä lypsylehmiä, siitoslehmiä että vasikoita. Toinen Kuopion läänin suurimpia meijereitä, *Vesannon*,

kertoo, että sen jäsenistä on noin 200 meijerin perustamisen jälkeen hankkinut itselleen parempia lypsy-lehmiä, noin 250 parempia siitoslehmiä ja noin 50 ostanut vasikoita.

Useista meijeripiireistä on vastattu, että niissä ei ole ostettu, vaan *valikoimalla ja siitoksen kautta kotona parannettu karjanrotua*. Ja tähän on puheena-olevien meijeripiirien apuna ollut niiden aiheuttamina ja niiden vaikutuksesta syntyneinä 25 *sonniyhdistystä* ja 6 *kontrolliyhdistystä*, jonka ohella usea osuusmeijeri on pannut toimeen *koelypsykilpailuja* jäsentensä karjojen kesken. Ja tästä onkin ollut pian esiintyviä tuloksia, sillä useissa meijereissä ovat tutkimukset osoittaneet, että maidon rasvapitoisuus kohoaa vuosi vuodelta ja että lehmien lypsykyky enenee.

Eikö tämä jos mikään todista epäamättömästi, mikä voima osuustoiminnalla on maatalousammattitaidonkin kohottamiseen?

Yhtä aikaa väkirehujen oston kanssa herää meijerin jäsenissä luonnollisesti halu kotonakin *lisätä rehu-kasvien viljelystä*. Senvuoksi näyttävätkin vastaukset, että kysymykseen »onko ruvettu pellossa viljelemään sellaista heinää, jota ei ennen ole viljelty», on saatu melkoiset luvut. Kahdeksasta meijeristä on tähän vastattu ylimalkaisesti myöntävästi, numerotietoja ilmoittamatta. 14:ssä meijerissä on yhteensä 888 maanviljelijää (pienin luku 6, suurin 250) ryhtynyt meijerin vaikutuksesta *timoteitä* viljelemään, puhumattakaan niistä, jotka sitä olivat osaksi jo ennen meijerin perustamista yrittelleet, mutta sen jälkeen suuremmassa tai pienemmässä määrässä lisänneet. Samalla tavalla on 12:sta meijeristä saatu tieto siitä, että niissä yhteensä 581 maanviljelijää (6:sta—170:een) on meijerin ansiosta ryhtynyt *apilan* viljelykseen; 11:ssä meijerin piirissä on

562 maanviljelijää (6:sta—200:aan) alkanut viljellä *vikkeriä*.

Tämän yhteydessä on vielä useista meijeripiireistä ilmoitettu että meijeri on aiheuttanut sen, että maanviljelijät ovat ruvenneet panemaan entistä suurempaa arvoa heiniensä säilyttämisllekin, *rakentamalla* niityilleen *heinälatoja*, joita ei ennen oltu käytetty. Näistä on 9:stä annettu numerotietoja, joitten mukaan niissä yhteensä 669 maanviljelijää (2:sta aina 240:een) on tällaiseen parannuspuuhaan antautunut.

Paitsi jalompien heinälajien, ovat meijerit raivanneet tietä myöskin *rehujuurikasvien viljelykselle* seu-duille, joissa sitä ennen ei ole tunnettu. Kaikkiaan on 23:sta meijeristä tätä vakuutettu ja 16:sta on annettu numeroilla ne tiedot, että niissä on yhteensä 1049 maanviljelijää (7:stä—350:een), jotka eivät ennen sitä olleet tehneet, osuusmeijerinsä vaikutuksesta panneet tämän viljelyksen alulle.

Outo voisi ehkä luulla, että meijerien vaikutus olisikin pääasiassa jäänyt tähän, eli karjanhoitoon ja rehuaineitten hankintaan. Mutta aivan luonnollisesti on tämä rehuaineitten hankinta omasta maasta saanut maanviljelijät myöskin *viljelysmaitansa* entistä paremmin *muokkaamaan* ja *lannoittamaan*. Vieläpä näkyvät muutamat meijerit suoranaistekin ryhtyneen siihen suuntaan vaikuttamaan.

Niinpä on osuusmeijeri saanut jäseniään vanhoja *peltoja ojittamaan* 17:ssä osuism. piirissä, niistä enimmäkseen Itä-Suomessa. Niistä on 10 meijeriä ilmoittanut, että heidän 516 jäsentä ovat ryhtyneet tähän maansa parantamispuuhaan ja että nämä eivät ole sellaista ennen harjoittaneet.

Vanhoja *luonnonniuttyjä* on ruvettu viljelemään Yleisin viljelystapa on ollut kääntäminen, johon

on ryhdytty 20:ssä meijeripiirissä. Näistä on 15 ilmoittanut numeroin, että niissä 891 maanviljelijää (3:sta—200:aan) on siihen ruvennut. Peittoviljelystä on ilmoitettu 14:ssä meijeripiirissä ryhdytyn meijerin vaikutuksesta harjoittamaan; niistä on 11 meijeriä antanut numerotietoja, joitten mukaan yhteensä 448 maanviljelijää (5:stä—200:aan) on ottanut tämän viljelystavan, enimmäkseen Itä-Suomessa. Vihdoin on ryhdytty luonnonniittyjä parantamaan ostolannalla 17:ssä meijeripiirissä ja 13:sta piiristä on ilmoitettu, että niissä on yhteensä 363 maanviljelijää (1:stä—144:ään) alkanut tätä tapaa harjoittaa. Kuten näkyy on tämä tapa siis muita harvinaisempi ja tietojen mukaan yleisempi Länsi-kuin Itä-Suomessa.

Erityistä mainitsemista ansaitsee *Lapunmäen* osuusmeijeri Rautalammella, joka tämän uudistustyön on saanut aikaan panemalla toimeen *kilpailuja* jäsenten kesken vanhojen niittyjen korjaamisessa. Tänä vuonna osanottajia 30.

Kysymykseen osuusmeijerien vaikutuksesta *karjanlannan huolellisempaan hoitoon* on 19:stä meijeristä vastattu, että sellainen vaikutus on ollut havaittavissa. Ja vaikka ainoastaan 8:sta meijeristä on saatu numerotietoja (608 maanviljelijää on niissä siihen ryhtynyt, yhdessä ainoassa 240) niin voipi vastausten laadusta muista meijereistä (»yleisesti», »kaikki jäsenet» y. m. s.) päätätä, että vaikutus tässä suhteessa on ollut suurenmoinen. Kysymykseen millä tavoin se on tapahtunut, on 7:stä meijeristä vastattu, että niiden piirissä on rakennettu lantasuojia eli katoksia ja 6:sta että niiden piireissä on ruvettu sekottamaan lantaan suomutaa ja muutakin maata; tähän tulee lisäksi ne, jotka ovat ryhtyneet turvepehkuja käyttämään.

Kaksi osuusmeijeriä, nimittäin ennen mainittu Lapunmäen Rautalammilla (Kuopion l.) ja Sillanpään Ylistarossa (Vaasan l.) on pannut toimeen *kilpailuja lannanhoidossa* jäsentensä kesken, siten saadakseen sen kohoamaan.

Seuraava kysymys meijereille kuului: »Onko otettu entistä enemmän vaaria *virtsasta?*» Ja 14:sta meijeristä on vastattu että se on tapahtunut ottamalla käytäntöön *turvepehku*. Numerotiedoilla on ilmaistu 8:sta meijeristä, että niissä on yhteensä 151 maanviljelijää (1:stä—25:een) meijerin vaikutuksesta alkanut käyttää turvepehkuja. Kahdesta meijeristä on ilmoitettu, että niiden piirissä on meijerin vaikutuksesta syntynyt *turvepehkuosuuskunta*. Lisäksi on 10:stä meijeristä ilmoitettu, että meijerin vaikutuksesta niiden piireissä kaikkiaan 221 maanviljelijää (useassa vasta 1 ainoa, mutta Vesannon meijerissä Kuopion läänissä 100) on jo rakentanut itselleen *virtsaivaon*.

Vihdoin on lannoituskysymysten ryhmässä kysytty, onko meijerin vaikutuksesta ryhdytty *käyttämään ostonlantoja*. Tähän on 21:stä meijeristä saatu myöntävä vastaus. Näistä on ainoastaan 11 vastannut numerotiedoilla, että niiden jäsenistä yhteensä 304 maanviljelijää on tähän ryhtynyt. Tämä numerotieto on hyvin vähäinen, mutta se tulee osaksi siitä, että hyvin useat numerotiedot ovat Itä-Suomesta ja ne enimmäkseen aivan pieniä: 2—6—9 maanviljelijää kussakin meijeripiirissä, jotka tällä alalla esiintyvät uuden aatteen tienraivaajina. Länsi-Suomesta numerot osaksi ovat suuremmat, osaksi ne ovat jääneet antamatta, kun on vastattu ainoastaan sanoin: »kaikki» tai »yleisesti»; mutta yksi syy on tähän se, että siellä maamiesseurat ovat yleensä olleet tällä alalla uranaukaisijoita, eikä meijerit, joten vastaukseksi on jäänyt ainoastaan »ei».

Tämä lannoittamisesta.

Mutta vielä pitemmällekin ovat osuusmeijerit vaikuttaneet. Niinpä 16:sta meijeristä on ilmoitettu, että niissä on ruvettu *ostamaan viljan-* ja 20:stä *heinänsiemeniä* ja että se on laskettava osuusmeijerin ansioksi. Numerotietojen mukaan on 12:ssa meijerissä 457 maanviljelijää (4:stä—150:een) hankkinut itselleen parempia viljan siemeniä ja 15:ssä on 887 (6:sta—250:een) maanviljelijää ruvennut ostamaan heinänsiemeniä.

Tulemme sitten osuusmeijerien vaikutukseen *uusien työaseitten ja koneitten hankintaan*.

Uusia *auroja* on ilmoitettu osuusmeijerin vaikutuksesta 16:een meijeriin sellaisen maanviljelijän ostaneen, jotka niitä eivät ennen meijerin perustamista olleet ostaneet. Numerotiedoilla on tähän kysymykseen vastattu 9:stä meijeristä ja niiden mukaan on yhteensä 627 maanviljelijää ryhtynyt tähän uudistukseen.

Uusia *äkeitä* on ilmoitettu hankitun 20:een meijeriin ja 10:stä meijeristä on annettu tietoja siitä, että kaikkiaan 582 maanviljelijää on sellaisen hankkinut meijerin vaikutuksesta.

Kylvökoneita on ilmoitettu hankitun 7:ään meijeriin, joku harva tietysti kuhunkin, yhdestä on nimenomaan mainittu että se on osuuskunnan yhteinen.

Uusia *puimakoneita* on hankittu 12:een meijeriin ja kahteen niistä on syntynyt puimakoneosuuksunta.

Puhdistuskoneita on hankittu niinkään 12:een meijeriin; 6:sta on annettu numerotietoja, joitten mukaan 409 maanviljelijää on meijerin vaikutuksesta ryhtynyt tähän parannustoimenpiteeseen.

Viljanlajittelija on hankittu 9 meijerin alueella, kahteen niistä yhteinen.

Niittokoneita on hankittu 16:een meijeriipiiriin ja 8:sta on ilmoitettu numeroilla että 191 maanviljelijää ovat sen meijerin vaikutuksesta ensikerran tehneet.

Hevosharavien käytäntöön ottamisesta on tieto 17:stä piiristä; 9:ään on yhteensä 119 maanviljelijää sellaisen ensi kerran hankkinut.

* * *

Kaiken edellä esitetyn ohella ovat osuusmeijerit mitä ilahuttavimmassa määrässä herättäneet jäsenissään halua *ammattitietojensa lisäämiseen*.

Tätä todistaa ensiksikin se, että 12 meijeriä 31:stä on ruvennut pitämään *omaa karjakkoa*. Lisäksi on 18 meijerin piiriin ruvettu *tilaamaan maatalouskonsultenteja*, mikä ennen meijerin perustamista ei ollut tapahtunut ja 5:een niitä on tilattu entistä enemmän. Sitä paitsi on 18:sta meijeripiiristä ilmoitettu, että niissä jäsenet ovat ruvenneet entistä enemmän ostamaan *maatalouskirjallisuutta*. *Selkien* meijeristä (Kuopion l.) on selitetty, että »paikkakunnan kansankirjastossa maatalouskirjojen lainaaminen on tullut meijerin vaikutuksesta vilkkaaksi, mikä ennen meijerin perustamista oli aivan harvinaista».

Mutta valtaavammin tulee tämä ammattitiedon jano osuusmeijerien jäsenissä ilmi siinä, mitä meijerit ovat vaikuttaneet *maatalouslehtien tilaamiseen*. Niitä oli näet tilattu 26:ssä osuusmeijeriipiirissä ennen meijerin perustamista yhteensä 346 kappaletta, tänä vuonna 2,680, siis tänä vuonna keskimäärin enemmän kuin 100 kpl. kuhunkin. Ja tämä kirjallisuuden eneneminen on aivan suurenmoinen, noin 8-kertainen. Yhdestä ainoasta meijeristä on ilmoitettu, että lehtien tilaus on

vähentynyt; mikä siihen on ollut syynä — siihen vastatkoon meijeri itse.

Me näemme siis, että Suomen osuusmeijerit lyhyellä olemassaoloajallaan eivät ole ainoastaan hankineet miljooneja markkoja pikkuviljelijöillemme, vaan samalla myöskin jo ehtineet herättää jäsenissään yleistä ja voimakasta harrastusta ja tiedonhalua ammattitaitonsa kohottamiseen ja lisäksi saaneet suuren osan heistä jo teoissa panemaan toimeen tärkeitä maanviljelysteknillisiä parannuksia, jopa monin paikoin aiheuttaneet *täydellisen uudistuksen* maatalouden kaikissa haaroissa.

Tällaisia täydellisen uudistuksen aiheuttajia seutunsa maanviljelykseen ovat tiedoistani päättäen m. m. *Kauvatsan* meijeri Satakunnassa sekä *Tervon* (Karttussa), *Vesannon*, *Lapunmäen* (Rautalammilla), *Kiuruveden* ja *Iisalmen* osuusmeijerit Kuopion läänissä.

Outo ehkä kysyne, miksi juuri *osuusmeijeri* saapi kaiken tämän aikaan, eikö sitä yhtä hyvin joku muu maidonmyyntitilaisuus voi vaikuttaa? Kyllä, mutta ei missään tapauksessa *yhtä* suuressa määrässä. Ja miksei? Ensiksikin siitä syystä, ettei mikään muu myyntitilaisuus pysty antamaan yhtä hyviä hintoja, koska osuusmeijeri on *oma* liike, jonka ei tarvitse muille voittoja kerätä. Mutta tämä parempi hinta ei yksin riitä selittämään osuusmeijerien mahtavaa vaikutusta jäseniensä ammattitaidon kohoamiseen. Toinen tärkeä syy on se, että osuusmeijeri siinäkin suhteessa on niin erinomaisen *oikeudenmukainen*, että siinä *maksetaan tavarán laadun mukaan*. Vaikken tästä ollut mitään kysynyt, niin huomautetaan siitä usean meijerin puolesta. Niinpä eräässä hyvin hauskassa kirjeessä *Vesanolta* kirjoitetaan: »Erittäinkin on *se* jokaisessa herättänyt omintakeista harrastusta voimaperäiseen vilje-

lykseen, että ruvettiin meijerissä maksamaan karjantuotteista rasvapitoisuuden mukaan.» Ja *Kauvatsan* meijerin isännöitsijä antaa seuraavan valaisevan kertomuksen:

»Erään talon maidosta maksettiin varsinkin *kesällä* säännöllisesti 1 penni kilolta vähemmin kuin naapurin. Siitä syntyi isännän ja minun välillä seuraava keskustelu:

— Minkätähden meille maidosta maksetaan vähemmin?

— Teillä on laihaa maitoa.

— Mikä siihen mahtaa olla syynä?

— Teillä on kesälaitumena suoperäinen metsä, josta lehmät saavat niukasti huonoa ravintoa. Pankaa ne kylvöheinämaahan.

— Sitä on vähän. Mitä talvella sitten annettaisiin?

— Pankaa peltonne kaikki heinälle vuoron perään. Ottakaa käytäntöön kiertoviljelys.

— Pitäisikö koettaa?

Ja muutaman vuoden perästä se oli tehty ja hänen maitonsa on yhtä rasvaista kuin naapurinkin ja lisäksi sitä on paljon.» —

Mutta ei tämäkään vielä riitä selittämään osuusmeijerin vaikutuksen voimaa jäseniinsä.

Lisäksi tulee vielä tärkeä voima, jäsenten solidarisuus, heidän *etujensa yhteisyys*. Edistyneimmät huomaavat, että heidän oma etunsa vaatii, että järeille jääneitten naapurienkin ammattitaito saadaan kohotetuksi mahdollisimman korkealle. Ja siitä lähtee kehoituksia, opastuksia, kilpailujen toimeenpanoa (edellisestä muistettakoon lypsy-, lannanhoito- ja niittyjen parantamiskilpailut), vieläpä suoranaista *pakotusta* vastaha-

koisia kohtaan. Tätä kuvaa elävästi seuraava kertomus äsken mainitusta Kauvatsan meijeristä:

»Eräässä osuusmeijerin kokouksessa oli keskusteltavana kysymys: Mitä olisi tehtävä niille taloille, jotka eivät puhdista lehmiänsä, vaan tuovat likaista maitoa meijeriin? Vastaukseksi ehdotettiin, että hankittaisiin karjakko, joka käy kaikkien jäsenten navetoissa, pesee lehmät ja antaa ohjeet, *miten* ne puhtaana pidetään sekä tarkastaa, että ne *pidetään* puhtaana.

— Meidän navettaan ei tulla! Vai pestäisiin ne lehmätkin!

— Puoli penniä kilolta pois niiltä, jotka eivät taiyu!

— Minä lakkaan silloin tuomasta!

— Sen parempi!

Karjakko hankittiin heti. Seuraavalla viikolla oli jo vastustajienkin lehmät puhtaita emäntien ja isäntienkin suureksi *iloksi*. Mutta samalla tultiin huomaamaan *kuivikkeiden* — olkien ja havujen — heikkous. Se herätti mielet turvepehkuasiaan. Nyt on sekín jo perille viety — — —»

Lopuksi pyydän saada lukea vielä yhden kirjeen. Se on *Selkien* osuusmeijerin isännöitsijältä Joensuun läheisyydestä:

»Käsitykseni on, että 5 vuotta takaperin, jolloin takäläinen meijeri alkoi pyöriä, oli paikkakunnan edistyspyrinnöt maanviljelystapojen parantumiseen nähden aivan uinuvassa tilassa. Kenelläkään ei näyttänyt olevan siihen vähintäkään halua. Pidän yksinomaan meijerin ansiona, että nykyään on harrastus karjan jalostamiseen (parempien lehmien hankinnassa, vasikkojen kasvatuksessa, siitossonnien hankinnassa y. m.) ja maanviljelystapojen parantamiseen, varsinkin koneiden hankinnassa ja heinänaviljelyksessä y. m. ottanut eteenpäin

askelen, josta ei voi olla iloitsevista. Poikkeuksetta, varsinkin viime vuosina, jolloin meijeri on tuottanut hyviä tuloksia, kuulee jokaisen jäsenen tekevän suunnitelmia uusiin parannuksiin, esim. navetan kuntoon laittamiseksi lantasaäiliöineen ja virtsakaivoineen, pumppuineen y. m. sellaista. Olen vakuutettu siitä, että jos samanlaista jatkuu edelleen, niin on paikkakunnalla edistys maanviljelystapojen parantamiseksi ottanut jättiläisaskelen; ja se kaikki — minun vakaumukseni mukaan — on yksinomaan *meijerin ansio.*»

Yhteisostojen vaikutuksesta

esitettävänä olevaan asiaan en ole tullut omasta maasta hankkineeksi erityisiä tilastollisia tietoja tätä varten. Vaihtelun vuoksi pyydän tässä saada esittää muutamia tietoja ulkomailta.

Badenista (Saksassa) kirjoittaa eräs etevä tutkija, *M. Hecht*, yhteisostojen vaikutuksesta maanviljelysammattitaidon kohoamiseen seuraavaa: »Maanviljelijäin ostoyhdistyksiä voidaan suorastaan sanoa maanviljelysteknillisen edistyksen esitaistelijoiksi. Numeroilla voitaisiin esittää, että väkirehut ja apulannat vasta siitä hetkestä saakka ovat tulleet jossakin kunnassa käytäntöön, kun sinne on perustettu maanviljelijäin ostoyhdistys. Vieras, joka tulee johonkin seutuun, voipi olla aivan varma siitä, että sellaisissa kunnissa, joissa hän näkee parempia auroja, lannanhajoituskoneita y. m. s., myöskin on olemassa maanviljelijäin osuuskuntia tai yhdistyksiä. Ainoastaan yksi esimerkki esitettäköön, joka ostoyhdistyksen merkitystä mitä selvimmin kuvaa ja on tyypillinen sadoille muille ostoyhdistyksille.

Vuonna 1895 perusti erääseen kuntaan kaksi virkamiestä maanviljelijäin ostoyhdistyksen. Sen sijaan että kunnan 32 maanviljelijää siihen saakka yleensä eivät tunteneet uudenaikaisten apulantojen käytäntöä, ostettiin yhdistyksen vaikutuksesta heti 200 säkkiä superphosphatia, 200 säkkiä kainiittia ja 25 säkkiä chilisalpjetaria. Kuusi vuotta myöhemmin nousi apulantojen käyttö jo 1,100 säkkiin, joista nuo 32 maanviljelijää suorittivat noin 5,400 Suomen markkaa. Sitä paitsi ostettiin samana vuonna heinänsiemeniä noin 1,300:lla markalla. Pari vuotta myöhemmin kerrottiin tuon kunnan talonpoikien käyskennelleen pelloillaan suolahappopullonen taskussaan, tutkiakseen itse maanlaatuaan, mikä paremmin kullakin paikalla kannattaa viljellä, apilasko vai eräs toinen rehukasvi, nimeltä luzern (sinimoilanen). Ja sen johdosta, että sato kaiken tämän kautta on kasvanut sekä viljasta että rehuista, on karjan lukumäärää voitu kohottaa 113:sta v. 1891 173:een vuonna 1901. Siitä huolimatta on vielä voitu myydä heiniä Schveiziin, kun varemmin vuosittain piti sieltä ostaa heiniä lähes 2,000:lla markalla. Eikä tämän ostoyhdistyksen vaikutus ulotu ainoastaan tuotannon lisäämiseen, vaan on se aiheuttanut myös yhteistoimintaa lisääntyneitten tuotteiden *myynnin* alalla. Ensiksi he perustivat munanmyyntiosuuskunnan, sitten he ovat liittyneet erääseen viljanmyyntiosuuskuntaan ja kertomusvuonna (1903) oltiin siellä jo aikeissa perustaa osuusmeijeri.»

Tässä näemme siis mitä suuremmoisimman vaikutuksen niinkin yksinkertaisella osuustoimintamuodolla kuin on yhteisosto. En epäile ollenkaan, ettei samantapaisia, vaikkei joka suhteessa vielä yhtä pitkälle meneviä esimerkkejä voisi löytää Suomestakin. Sattumalta tapasin tänä kesänä matkustaessani eräässä jok-

seenkin takapajulla olevassa ylimaankunnassa Ruotissa, jossa on melkein yksinomaan 1—2 hevosen omistavia viljelijöitä, erään talonpojan, joka kertoi, että he olivat tänä kesänä ensi kerran käyttäneet kalkkia, chilisuoloja ja kainiittia ja kun kysyin mikä heidät siihen oli saanut, niin vastasi hän: »Talvella perustimme tänne osuustoiminnallisen ostoyhdistyksen».

Outo kysyneee nyt ehkä, mikä se salaperäinen voima on, joka näissä osuustoiminnallisissa yhteisostoissa voipi tällaisia vaikuttaa?

Ensiksikin se on *hintojen huojennus*. Tiedämmehän yleisestä kokemuksesta, että hinnanalennukset, olkootpa vaikka aivan näennäisiä ja petkuttaviakin, saavat yleisön ostamaan useinkin paljon sellaistaakin, jota ei oikeastaan tarvita.

Mutta vielä enemmän luullakseni maanviljelijäin yhteisostot vaikuttavat ammattitarvikkeitten nopeaan levenemiseen sen *turvallisuuden* kautta, minkä ne tarjoovat ostajille *tavarán laatuun* ja *kuntoon* nähden.

Vihdoin vaikuttaa yhteisostoissa jälleen tuo *yhteisetu*. Ne, jotka panevat asian alulle, huomaavat pian, että heille itselleen koituisi suurempia hintojen ja rahtien alennuksia, jos he voisivat saada useampia naapureitaan tilaamaan yhdessä enemmän tavaraa. Ja vähimminkin edistyneitä naapureita on ollut useinkin helppo saada mukaan, koska he eivät ole tahtoneet olla »Pekkoja pahempia». Sitä paitsihan tunnemme kokemuksesta, että »joukossa huonokin hevonen hyvästi juoksee».

Kuta enemmän maanviljelijäin yhteisostot järjestyvät osuustoimintaperiaatteiden mukaan, sitä voimakkaammin ne vaikuttavat ammattitaidonkin kohoamiseen. Se oli Suomen maanviljelijäin yhteisosto-järjestö, joka Pellervon kautta sai aikaan Suomen ensimmäiset

kunnolliset ja jatkuvat maanviljelyskoneitten tarkastukset. Näitten tulosten perusteella voidaan nyt järjestää kunnollisten koneitten kauppa sillä tavoin, että näitä rupeaa leviämään tähän saakka aavistamattomassa määrässä. Sellaista mallimeijeriä, joka tässä näyttelyssä on nähtävänä maanviljelijäin tosi-eduksi, ei mikään muu kalustokauppa, kuin maanviljelijäin oma osuustoiminnallisesti järjestetty, olisi voinut näytteille panna. Sillä muut olisivat esittäneet siinä sellaisia koneita ja koneosia y. m., joita heillä itsellään on kaupan ja joista he parhaimmin ansaitsevat, jota vastoin maanviljelijäin oma osuustoiminnallisesti järjestetty kauppa, joka ei tuota voittoja pääomalle, vaan ostajille, voi asettaa siihen yksinomaa sellaisia koneita, jotka todella ovat hyvän voim valmistukselle ja siis osuusmeijerien jäsenille edullisimmat.

Ja jokainen ajatteleva ihminen voi arvata mikä mahtava vaikutus apulantojen merkityksen tunnetuksi tekemiselle voipi olla niistä sadoista lannoituskoekentistä, jotka Keskusosuusliike Hankkija on tänä kesänä järjestänyt kaikissa osissa maata. Ne voivat puhua luonnollisesti paljoa vakuuttavampaa kieltä kuin pelkät esitelmät talvisiltoina tuvissa.

* * *

Olen tässä etupäässä puhunut yli koko maan laajoissa piireissä tunnetuista osuustoimintamuodoista ja niiden vaikutuksesta maanviljelys- ja karjanhoitotapojen muuttumiseen.

Olen säästänyt viimeiseksi

osuuskassat.

Sillä tämä muoto onkin näistä kolmesta viimeinen, osaksi siitä syystä että se on syntymästään saakka ollut politiikan hampaissa, osaksi ja etupäässä sen vuoksi, että se oli kaikista oudoin ja että kunkin seudun johtomiehillä on toistaiseksi ollut tarpeeksi vaivaa ja huolta ensimmäisten osuustoiminnallisten yritysten synnyttämisessä ja hoitamisessa. Mutta varma olen siitä, että meillä osuuskassoja ennen pitkää tulee olemaan lukumäärältään paljoo enemmän kuin mitään muita osuuskuntia.

Voivatko siis osuuskassatkin, rahalaitokset, vaikuttaa maanviljelijäin ammattitaidon kohottamiseen?

Tähän kysymykseen voin esittää meidän omien kassojemme itsensä antamia seikkaperäisiä vastauksia numerojen muodossa. Kassoille on näet lähetetty jokseenkin samanlainen kyselykaava kuin meijereille ja siihen on saatu enemmän tai vähemmän selvä vastaus 51:stä kassasta. Mutta näistäkin vastauksista on suuri osa täytynyt jättää huomioon ottamatta.

Mitä muutoin kassojen antamiin tietoihin tulee, niin on muistettava, että useimmat kassat olivat olleet toimessa ainoastaan vuoden tai toista, toiset (17) alle vuoden, ja ainoastaan pienin osa (11) pari vuotta. Sitä paitsi jäsenmäärä kassoissa toistaiseksi on meijereihin verraten hyvin pieni.

Lopuksi on vielä otettava huomioon, että enimmät kassat ovat vähimmin edistyneissä osissa maatamme, Viipurin, Kuopion ja Oulun lääneissä, suureksi osaksi nälkämailla.

Lähtekäämme siis nyt tarkastamaan, mitä kassat ovat tällä lyhyellä ajalla ehtineet vaikuttaa maanviljelijäin ammattitaidon kohoamiseen:

Verrattain suuressa määrässä ovat kassat vaikuttaneet *vanhojen luonnonniittyjen parempaan viljelemiseen*. Kaikkiaan on 35:stä kassasta ilmoitettu että niissä 282 jäsentä on ryhtynyt sellaiseen kääntöviljelystä käyttämällä; 26:ssa kassassa on 216 jäsentä peittoviljelyksen avulla ryhtynyt samaan ja 14:ssa kassassa 103 jäsentä on tehnyt sitä *ostolannalla*.

Niinikään näyttävät kassat voimakkaasti vaikuttaneen *vanhojen peltojen ojittamiseen*, erittäinkin Kuopion läänissä. Siitä on tietoja 25:n kassan alueelta, joilla ainakin 225 pikkuviljelijää on sellaiseen ryhtynyt. Muutamasta kassasta (*Puppovaaran*, Kitee, Kuopion l.) on ilmoitettu, että sen vaikutuksesta on oja kaivettu noin 8,000 metriä eli siis kohta peninkulma! Sitä paitsi on kassojen kautta herännyt huomio *lannanhoidon* ja sen käyttämisen merkitykseen. Tietoja siitä on saatu 24:stä kassasta ja näkyy se tapahtuvan monella eri tavalla. Mainitakseni korkeinta edistystä, niin on 14:n kassan piirissä 35 maanviljelijää (niistä 2 *Kolarissa*, Lapin rajoilla!) rakentanut *virtsaikaivon* kassasta saamallaan lainalla ja 11:ssa kassassa on kaikkiaan 39 maanviljelijää ryhtynyt *turvepehkuu* käyttämään, jota varten muutamien kassojen piirissä on jo ehditty perustaa turvepehkuusuuskuntakin. *Ostolannan* käyttämiseen eivät maamiesseurat eivätkä meijerit ole kovin suuressa määrässä tuoneet alotetta vähimmin edistyneissä seuduissa, vaan on se siellä jäänyt kassojen ansioksi. Ainakin 25:stä kassasta, enimmät Viipurin läänistä, kerrotaan että niiden piirissä on lähes 300 jäsentä kassan vaikutuksesta ryhtynyt apulantoja käyttämään. Yhdestäkin (*Lähteenselän*, Ruskealassa) kirjoitetaan, että »suuren edistysaskeleen on meidän osuuskassa saanut aikaan jäsenien ja muidenkin kesken

apulantojen käyttämisessä etupäässä suomaila; *se on tuonut mukanaan intoa kokemuksen kautta sellaisillekin jäsenille, joille on ensi kerralla pian kuin pakosta täytynyt saada tyrkytetyksi muutama säkki».*

Koneitten ja parempien työaseitten hankintaan eivät kassat sitä vastoin vielä näytä sanottavasti eh-
tineen vaikuttaa. Pääasiallisesti ovat ne saaneet jä-
seniään ostamaan parempia *äkeitä* (32 kassan piirissä
lähes 300 jäsentä) ja *auroja* (24 kassassa yli 200 jä-
sentä) etupäässä Kuopion lääniin. Muista koneista on
tietojen mukaan 17 kassan piiriin tuotu 74:lle jäsenelle
niittokone ja 10:n kassan piiriin 23 jäsenelle *hevosha-*
rava. *Kylvökoneita* on 3:n kassan piiriin tuotu kaik-
kiaan 6; *viljanlajittelijoita* on tuotu 3 ja useampia
mainitaan oltavan hankkeissa ostaa. Näistä on huo-
mattava, että ainakin yksi on ostettu kassan omaksi,
jota jäsenet saavat käyttää. Lisäksi on vielä ostettu
muutamia kymmeniä *puima-* ja (7:n kassan piiriin) *puh-*
distuskoneita (9:n kassan piiriin). Ainakin pari kassaa
on auttanut jäseniään ostamaan yhteisen *höyrypuima-*
koneen.

Erittäin suuriarvoisena tahtoisin pitää kassojen
vaikutusta lyhyellä olo-ajallaan alotteen ottamiseen sel-
laiseen *heinänviljelykseen*, jota niiden jäsenet eivät en-
nen olleet harjoittaneet. Tätä en niin paljon lukujen
suuruuteen nähden, kuin enemmän siitä syystä, että
kassat ovat tuoneet *timotein*, *apilaan* ja vieläpä *vikke-*
rinkin sellaisille perukoille, kuin ovat useat Viipurin
ja Kuopion läänien metsäkunnat sekä Oulun läänissä
esimerkiksi Ristijärvi, Hyrynsalmi ja Kolari (tässä ei
vikkeriä).

Kysymykseen »onko ruvettu pellossa viljelemään
sellaista heinää, jota ei ennen ole viljelty», on saatu
seuraavat vastaukset: *Timoteita* on ruvettu viljele-

mään 27 kassapiirissä; 23:n piirin numerotietojen mukaan on ainakin 280 maanviljelijää siihen ryhtynyt; *apilasta* on ruvennut viljelemään 21:ssä kassapiirissä 219 maanviljelijää. *Vikkerin* viljelijöitä kai on tätä nykyä pidettävä uudenaikaisen heinänviljelyksen esitaitelijoina useimmilla niillä seuduin, joissa kassoja on. Tällaisiksi esitaitelijoiksi ovat kassat tietojen mukaan saaneet 17:ssä piirissä lähes 100 maanviljelijää, kussakin ainoastaan 1—2—3, muutamissa harvoissa 10—12—15. Nämät pienet tasaiset luvut ovat tässä kohden erittäin hauskoja, ne kun mielestäni kuvaavat tämän viljelyskasvin, tämän sivistysmerkin ensimmäistä tuloa kullekin seudulle ja sen vuoksi juuri ovat mielestäni suuriarvoisempia kuin toisilla seuduin suuretkin luvut.

Tämän yhteydessä ilmoitetaan 24:n kassan piiristä, että niissä lähes 200 maanviljelijää, jotka eivät ennen olleet panneet arvoa heinänsuojelemiseen, ovat kassan aiheuttamina rakentaneet itselleen *heinälatoja*. Tämä enimmiten Viipurin läänissä.

Juurikasviviljelykseen ovat kassat antaneet aihetta tietojen mukaan 21 piirissä, saaden kaikkiaan noin 400 maanviljelijää siihen, enimmät Viipurin ja Kuopion läänissä.

Kysymykseen, *onko ostettu hyviä siemeniä*, on 22 kassapiiristä vastattu, että niissä noin 250 jäsentä on kassan vaikutuksesta ostanut hyviä *viljansiemeniä* ja 32:stä piiristä että niissä noin 450 jäsentä on käynyt ostamaan *heinänsiemeniä*.

Karjarodun parantamiseen eivät kassat yleensä näy vielä ehtineen paljoa vaikuttaa. Tosin on 21:n kassan piiristä ilmoitettu, että niissä noin 200 maanviljelijää on kassan avulla hankkinut itselleen »parempia lypsylehmiä». Mutta mielestäni on syytä epäillä, ovatkohan kaikki noista lehmistä todella sen arvoisia,

että voisi puhua rodun parantamisesta. Tätä epäilystani tukee mielestäni se, että samojen tietojen mukaan ainoastaan neljän kassan piirissä 15 maanviljelijää on hankkinut itselleen parempia siitoslehmii ja 10:n kassan piirin 51 jäsentä on ostanut parempirotuisia vasi-koita. On kuitenkin poikkeuksia tässäkin suhteessa ja sellaisena pidän pientä, etupäässä torpparien käyttämää *Nipulin* osuuskassaa Hartolassa (Mikkelin l.) Siitä kirjoittaa sen hoitaja m. m. näin: »Lisäksi en voi olla mainitsematta yhtä asianhääraa. Ennen osuuskassan perustamista oli täällä sonniihdistys, joka vietti hyvin kituvaa elämää, mutta nyt kun kassan jäsen on päässyt tilaisuuteen kassan avulla hankkimaan itselleen väkirehuja, niin on harrastus karjanhoitoon melkoisesti lisääntynyt.»

Paljoa tehokkaammin ovat kassat vaikuttaneet *karjanhoidon* ja *maidonpitelyn* kohottamiseen. Ensik-sikin on 20:sta kassapiiristä ilmoitettu, että niissä 111 maanviljelijää on kassan vaikutuksesta ryhtynyt *raken-tamaan tai korjaamaan ja uudelleen sisustamaan na-vettansa järkiperaisemmälle kannalle* ja tämä mieles-täni on hyvinkin suuriarvoinen parannus. Sen lisäksi näkee numerotiedoista, että 23 kassapiirissä yhteensä 337 jäsentä on kassan vaikutuksesta ruvennut karjal-leen syöttämään *leseitä* tai *rehujauhoja*, enimmät Kuopion läänistä, jonka ohella noin 80 maanviljelijää on ruvennut käyttämään *mutakin väkirehuja* (öljykakkuja j. m. s.). Vihdoin on 25:n kassapiirin puolesta ilmoi-tettu, että niissä on kassan avulla ostettu *separaatto-reita ja uudenaikaisia maitoastioita*; saatujen numero-tietojen mukaan on sitä tehnyt 22 piirissä kaikkiaan 215 jäsentä, enimmät Viipurin läänistä.

Kysymykseen *maatalouskonsulenttien tilaamisesta* on 12 vastannut, että niitä on kassan piiriin ruvettu

tilaamaan vasta kassan toiminnan johdosta ja 8 että niitä on sinne tilattu entistä enemmän. Muista on joku vastannut syyksi, miksi eivät ole konsulenttia tilanneet, sen, että niitä on vaikea saada, toinen että on arkailtu niistä johtuvia kustannuksia.

Maatalouskirjallisuutta sanotaan maanviljelijäin kassan perustamisen jälkeen ostaneen entistä enemmän 11 kassapiirissä.

Oma maatalouskirjasto on ilmoitettu olevan 12:lla kassalla, useimmilla kumminkin toistaiseksi hyvin pieni. Kahdella kassalla oli jo kuitenkin huomattavampi määrä niteitä kirjastossaan, toisella yli 200 (niiden joukossa muitakin kuin maatalouskirjoja) ja toisella 50 - 60 kappaletta.

Kaikkiaan on 43:sta kassasta annettu tietoja *tilausta maatalousammattilehdistä*. Näistä on 4:ssä kassassa tilaukset vähenneet jonkun verran kassan perustamisen jälkeen, 5:ssä ne ovat pysyneet ennallaan, mutta 34:ssä ne ovat melkoisesti kasvaneet. Kasvaminen ei voi tietysti hetikään olla niin suuri kuin meijereissä, koska kassoissa yleensä on paljo vähemmän jäseniä. Tilausmäärä nousi yhteensä 449:stä, joka lukumäärä on ilmoitettu olleen kassojen jäsenillä ennen kassojen perustamista, 1,043:een tänä vuonna. Jos tästä luvusta uskaltaa päättää niihin nähden, joista ei mitään tietoja ole tullut, niin näyttäisi siltä kuin useammalla kuin joka toisella kassanjäsenellä olisi ainakin yksi ammattilehti. Ja sehän jo olisi aika hyvä tulos, sillä muutoin Suomen maanviljelijöillä valitettavasti ei vielä ole kuin korkeintaan joka 10:llä maatalouslehtensä.

Nille, jotka pitävät ehkä näitä numeroita pieninä, tahdon nimenomaan vielä painaa mieleen, että käytettäväksi kelpaavia numerotietoja on saatu ainoastaan

noin 40:stä kassasta, että tietoja antaneista kassoista-kin useimmat ovat olleet vasta vuoden, pari, toimessa, toiset eivät sitäkään, sekä että kassoissa keskimäärin on ainoastaan 30 jäsentä. Mutta tähän tulee vielä lisäksi, että hyvin monesta kassasta on tietoja annettaessa ilmoitettu että ne koskevat vain kassan jäseniä ja samalla kirjoitettu jotakin siihen tapaan kuin esim. *Niinijoen* kassasta, Loimaalta: »Meillä ei ole tilaisuutta lähettää listaanne takaisin kovinkaan suurilla numeroilla täytettynä; syynä tähän on kassamme vähäinen jäsenluku. Kassa on kuitenkin paljon vaikuttanut edistymistä ei ainoastaan jäsenten keskuudessa, vaan myös naapureissa, esim. apulaintain ja väkirehujen käyttämisessä, juurikasvien ja vikkerän viljelemissä sekä turvepehkon käyttämisessä, joten tässä listassa merkityt numerot ovat pienempiä kuin ne todellisuudessa ovat

— — —.»

Samaten kirjoitetaan *Suokkalan* kassasta (Kaukolassa, Viipurin l.), josta lähetetään muihin verraten melkoisen hyviä numerotietojakin, näin kuuluva selitys: »Kassamme yksivuotinen toiminta ei ole ehtinyt vielä synnyttää suuria numeroita, mutta vähäksi ei voi arvostella sitä innostusta, minkä osuuskassa on jo ehtinyt aikaansaada. Voin sen mainita, että *tänä kevännä on järjestetty 7 koelannoituskenttää* ja kun ehditään tehdä havainnot niistä, niin tulee lisääntymään apulantojen käyttö ja kaikinpuolinen niin peltöjen kuin luonnonniittyjenkin järkiperaisempi viljeleminen. Onpa ehtinyt syntyä jo osuusmeijeri, joka on vasta toista kuukautta ollut toiminnassa ja tämäkin on tulos osuuskassan virittämästä innostuksesta.*) — Kassamme lyhyen toiminta-ajan tähden ajattelin lyödä laimin ker-

*) Samaa kerrotaan parista toisestakin kassasta.

toa sen toimesta, mutta ellei selvikkeestä ole hyötyä sille asialle, jota varten sitä on pyydetty, niin selkenee tästä kumminkin se, että valveutumaan päin täälläkin ollaan.»

Mielestäni nämät numerotiedot jo voivat vakuuttaa epäilevintäkin siitä, että osuuskassoista, jos niitä edelleenkin hyvin hoidetaan, Suomessakin tulee se mahdollinen vipusin, jolla me voimme nostaa pienviljelijäin suuren enemmistön ammattitaidon ja samalla maataloutemme sille asteelle, mille se yleensä meillä on mahdollista.

Ja tämän osuuskassat voivat tehdä ilman että valtiovaroista tarvitaan *lahjoittamalla tuhlata* miljooneja, kuten n. k. palkintolainajärjestelmä vaatisi, ilman että tarvitaan sitä »nälkäagronoomien» paljoutta lainojen käyttämisen tarkastamiseen, kuin mitä palkintolainat vaativat ja ilman että valtion tarvitsee ryhtyä käräjoimiin ja häätämisiin rahojen väärinkäytöksen johdosta, kuten palkintolainojen johdosta on pakko tehdä. Sillä kassojen jäsenet ovat ensiksikin yleensä osoittautuneet erittäin täsmällisiksi maksajiksi, mutta samalla ovat kassat jo lyhyellä olemassa-oloajallaan kyenneet keräämään omia varojakin melkoiset määrät ja varmaa on, että ne tulevat sitä vastaisuudessa tekemään yhä enemmän. Ja lainojen käyttämisestä kassat pitävät itse tarkkaa huolta. Tästä huolenpidosta tosin alussa puuttuu teoreettisia tietoja, mutta siinä on sen sijaan käytännöllistä kokemusta ja paikallisolojen tuntemusta.

Mutta osuuskassa-järjestelmällä on lisäksi vielä muitakin verrattomia etuja palkintolainajärjestelmän rinnalla. Ensiksikin se että kassat ovat omansa mitä suurimmassa määrässä kohottamaan jäseniään *siveellisesti ja yhteiskunnallisesti*, tekemään heistä itsenäisiä

ja valppaita kansalaisia, jota vastoin palkintolainoilla on ehdottomasti almujen luonne: sekä antajaa että ottaa siveellisesti turmeleva vaikutus. Ja toiseksi osuuskassat ovat vielä omansa mitä voimakkaimmalla tavalla — kuten nyt jo monesta kassasta on innostuneissa kirjeissä ilmoitettu — *liittämään pienviljelijät toisiinsa* luottamuksen ja ystävyyden siteillä, jota vastoin palkintolainat ovat omansa naapurien kesken herättämään kateutta ja antajia kohtaan vihaa niiden puolelta, jotka jäävät niistä osattomiksi. Ja vihdoin kolmanneksi palkintolainajärjestelmä on omansa yhä vieläkin pitämään maanviljelijäin selkärankaa kumarrassa virkamiesten edessä, kun sitä vastoin osuuskassat kasvattavat heitä *itsehallintoon*, mikä läheisessä tulevaisuudessa tulee olemaan niin äärettömän tärkeätä yleistenkin asiain hoitoon nähden.

Tämä osuuskassojen sekä siveellisesti että taloudellisesti ja lopulta yhteiskunnallisestikin *vapauttava voima*, se se on niitä vastaan synnyttänyt epäluuloa ja vastustusta. Se se sai aikoinaan Bobrikoffin kaikilla mahdollisilla keinoilla koettamaan tehdä tyhjäksi Suomen valtiosäätyjen yksimielisen päätöksen valtion avustuksesta Osuuskassojen Keskuslainarahastolle. Ja sese nytkin tietten tai tietämättä saapi tämän järjestelmän vastustajiksi kaikki ne, jotka haluaisivat pitää pienviljelijämme rahallisen tai yhteiskunnallisen tai valtiollisen holhunsä alaisina. Mutta se on turha yritys. Yhtä hyvin kuin tämän vähävaraista maalaisväestöä todellisesti eikä vain muodollisesti vapauttavan aatteen onnistui pahimpana vieraan sorron aikana juurtua Suomen maaperään, yhtä hyvin on se selviytyvä niistä vaikeuksista, joita sen eteen vastakin koetetaan asettaa. Sillä vähävaraisia maalaisia eivät voi enää tyy-

dyttää ne muodolliset vapaudet ja oikeudet, joita näinä päivinä kansallemme on hankittu eikä ne almut, joita sille tätä nykyä tarjotaan, vaan pyrkivät he edemmäksi: — *taloudelliseen, siveelliseen ja yhteiskunnalliseen vapauteen ja itsenäisyyteen.*

* * *

Mutta palatkaamme vielä aineeseemme ja koetta-
kaamme itsellemme selvittää, mitä esittämäni tosiasiat
meille ovat opettaneet.

Ne epäamättömästi todistavat meille nyt jo *koti-
maisestakin* kokemuksesta oikeaksi sitä, minkä olimme
varemmin saaneet tietopuolisesti oppia ulkomaitten ete-
vimmiltä tiedemiehiltä ja maanviljelyshallinnon johta-
jilta. Yksimielisesti olivat he näet jo viime vuosikym-
menellä julkilausuneet sen ajatuksen, minkä yksi heistä,
Saksan etevin tiedemies agraaripolitiikan alalla, *Buchen-
berger*, on pukenut seuraaviin sanoihin: »*maanviljelijäin
osuuskunnat ovat tienraivaajia maanviljelyksen edisty-
miselle.*»

Tällä ei suinkaan ole kielletty maanviljelysamma-
tillisten seurojen ja muitten laitosten toiminnan merki-
tystä maanviljelysammattitaidon kohottamisessa. Päin-
vastoinhan jo heti esitelmän alussa esitettiin, mitä esim.
Suomen Siipikarjanhoitoyhdistys oli 12-vuotisella toi-
minnallansa saanut aikaan Satakunnassa. Näitten seu-
rojen toiminta voipi kyllä, jos sitä innokkaasti pitki-
tetään, saada etenkin valistuneimmat jos ei muusta
niin ainakin kunnianhimosta parantamaan ammatti-
tapojaan. Mutta heidänkään ei kannata ajanpitkään
jatkaa »mallikelpoista» maatalouttaan, elleivät he ota
osuustoimintaa avukseen. Ja vähemmin valistuneitten

pienviljelijäin suuria laumoja ei ole tavallisesti saatu mukaan, ennenkuin *osuustoiminta* on heitä vakuuttanut siitä, että tuo »mallikelpoisuus» todellakin voipi lyödä leiville. Sentähdenpä juuri osuuskunnat ovatkin tulleet tienraivaajina maanviljelysammattitaidon kohottamiselle etupäässä vähemmin edistyneillä seuduilla.

Nyt ehkä vieläkin kysytään:

Onko siis tarkoitus, ettei tällaisilla seuduilla tarvittaisikaan mitään maanviljelysseurojen, agronoomien tai muitten ammattitaidon kohottamista tarkoittavien laitosten toimintaa? Päinvastoin! Tässä juuri tulee taas näkyviin tuo alussa huomauttamani harhaluulo ja siitä johtuvat kaikenlaiset suurelle yhteiselle asiallemme, Suomen maanviljelyksen kohottamiselle, haitalliset väärinkäsitykset. Meidän tulee aina muistaa, että *osuustoiminta* on affääria, että se *ainoastaan järjestää taloudellisen puolen*. Tästä on seurauksena, että osuuskuntain jäsenissä herää entistä voimakkaampi *harrastus* ammattitaidon kohottamiseen ja että he saavat ennen kaipaamiaan *varoja* ammattiparannusten toimeenpanemiseen.

Mutta siinä kaikki. Tästä alkaa maanviljelys- ja muitten ammattitaidon kohottamista tarkoittavien seurojen toiminta. Ja kokemus jo osoittaa, että tätä heidän toimintaansa kysytään paljoa enemmän siellä, missä osuuskuntia on syntynyt, kuin muualla sekä että ammattiseurojen työ käypi paljoa suuremmalla *menestyksellä kuin ennen*.

Vastatkaa nyt, arvoisat kuulijani: Eivätkö siis Pellervo ja maanviljelysammattiseurat, samaten kuin osuuskunnat ja maamiesseurat, voi toimia sopusoinnussa toistensa kanssa, iloiten toistensa työn menestymisestä ja tunnustaen toinen toisensa yhtä tarpeelliseksi, kukin alallaan?

**Sarjassa „Yhteiskunnallisia kysymyksiä“ ovat ilmes-
tyneet m. m. seuraavat teokset:**

- N:o 5. *Hannes Gebhard*. **Maanviljelysopetus meillä ja muualla.** 75 p:ää.
- N:o 6. *Valfrid Vasenius*. **Suhteellisesta edustuksesta.** 1: 25.
- N:o 7. *K. J. Ståhlberg*. **Äänioikeusliikkeitä ulkomailla.** 1: 25.
- N:o 9. *E. G. Palmén*. **Vastaisesta rautatiepolitiikastamme.** Kirjaan on liitetty rautatiekartta. 1: 50.
- N:o 11. *Hannes Gebhard*. **Torpparikysymyksestä.** Tutkimuk-
sia ja ehdotuksia. 50 p:ää.
- N:o 13. *Hannes Gebhard*. **Omaa maata** tilattomalle väes-
tölle. Periaatteellisia näkökohtia asutuspolitiikkimme
alalta. 1: 50.
- N:o 20. *N. R. af Ursin*. **Työväenkysymys Suomessa.** 1: 25.
- N:o 22. *K. J. Ståhlberg*. **Työttömyysvakuutuksesta.** 50 p:ää.
- N:o 23. *K. J. Ståhlberg*. **Työriitin sovittaminen ja ratkaise-
minen.** 50 p:ää.
- N:o 25. *Hannes Gebhard*. **Pienviljelijät kokoon!** Yhteis-
kuntapoliittinen maalaisohjelma. 50 p:ää.

Filip Saalasti, **Juurikasvien viljelys.** Kuvitettu. Toinen pai-
nos. 1: 25.

August Teräksinen, **Maanviljelijäin ammattijärjestöjä ulko-
mallla.** 362 siv. Hinta 3: 75.

Nämä kirjat saadaan maamme kaikista kirjakaupoista
ja lukuisilta maaseutuasiamiehiltämme.

Kustannusosakeyhtiö Otava,
Helsinki.

Hinta 50 p.